

AVRUPA GÖNÜLLÜLÜK MERKEZİ

Çevrimiçi Gönüllülük Kılavuzu

Co-funded by
the European Union

EUROPEAN
SOLIDARITY
CORPS

Bu kılavuz, çevrimiçi gönüllülerle çalışmayı düşünen veya hâlihazırda onlarla aktif olarak iş birliği yapan kuruluşlara ve bir girişimi yürüten herkese yöneliktir. Bu kılavuz, şu temel konularda kısa bir yol gösterme amacı taşır: çevrimiçi gönüllülerin hedeflenen amaçlar ve görevler için uygun olup olmadığına dair doğru kararlar almak; çevrimiçi gönüllüleri güvenli ve sürdürülebilir bir şekilde temin etmek; ve siber güvenlik ile çevrim içi emniyeti dikkate alarak, gönüllüler ile kuruluşun/girişimin faaliyetleri için güvenli bir dijital alan oluşturarak her iki tarafı da korumak. Daha kapsamlı genel değerlendirme için E-gönüllülük el kitabına başvurunuz.

¹*E-volunteering Handbook: A Practical Guide For Individuals, Institutions And Organizations Who Want To Use New Technologies And Tap Into Virtual Communities To Make A Difference (ISBN 978-83-933936-5-7)*

I. ÇEVİRİMİÇİ GÖNÜLLÜLÜK TANITIMI

Bu belgede, çevrimiçi gönüllülük ‘gönüllüler tarafından çevrimiçi olarak bilgisayar, akıllı telefon, ya da başka uzağa taşınabilen cihazlar aracılığıyla ve genellikle uzaktan’ yapılan faaliyetler kastedilmektedir². Bunun gibi faaliyetler için kullanılan diğer ifadeler e-gönüllülük, sanal gönüllülük, mikro gönüllülük, kitle kaynak ya da internet aracılı gönüllülüğü içerir. Çevrimiçi gönüllüler tarafından üstlenilecek bir çok görev bulunmaktadır örneğin, fakat bunlarla sınırlı değildir:

- Çeviri, alt yazı
- İnternet sitesi geliştirme ve düzenleme
- Makale, gönderiler, basın yayınları, gazete düzenleme ve yazma gibi iletişim görevleri
- Pazarlama görevleri için destek sağlama, sosyal medya yönetimi, çevrimiçi materyaller geliştirme
- Grafik tasarlama
- Çevrimiçi eğitmen ve mentörlük için danışmanlık, uzmanlık sağlama
- Çevrimiçi kampanya yönetimi ve kampanya yapmak
- Sohbet, yardım hatları yönetmek

Çevrimiçi gönüllülük olayı ile ilgili kayıtlar ve gelişmeler için lütfen ek 1’i inceleyiniz.

²J. Cravens, S.J. Ellis: *The Last Virtual Volunteering Guidebook: Fully Integrating Online Service into Volunteer Involvement*, (2014); accessed 18 July 2019

II. ÇEVİRİMİÇİ GÖNÜLLÜLERİ DAHİL ETME

2.1. Kurumunuzu ya da girişiminizi desteklemek için çevrimiçi gönüllülere ihtiyaç duyuyor musunuz?

Çevrimiçi gönüllüler sosyal medya yönetimi, proje-bazlı aktiviteler gibi günlük görevlerinize yardımcı olarak kurum faaliyetlerinize katkıda bulunabilirler. Her iki durumda da çevrimiçi gönüllülere iş yapmadan önce kurumunuzu hazırlıklı hale getirmeniz önemlidir.

Öncelikle, çevrimiçi gönüllülerin ihtiyaç duyulan görevler için ya da istenilen amaçlara uygun olup olmadığını değerlendirmek gereklidir. Bunu yapmanın en iyi yolu odaklandığınız iş ve projeler üzerine düşünmek olacaktır. Her görevin kim tarafından yürütüleceğini, planlamayı ve son teslim tarihlerini yazın; ayrıca gönüllülere devredilebilecek görevleri ve ara adımları belirtin.

Bir sonraki adım bu görevlerin (örneğin, yöneticilik, yaratıcılık, iletişime dayalı görevler ya da danışmanlık, bağış toplama, vb.) tamamen mi yoksa bir kısmını mı çevrimiçi gönüllüler tarafından yapılabileceğine karar vermek olacaktır. Eğer kurumunuz çevrimiçi gönüllülerle çalışmaya karar verdiyse, yönetimleri için zaman verilmesi gerektiğini dikkate alınız. Görevlerin türüne ve belirlenen projeye göre çevrimiçi gönüllü yöneticisi her gönüllüyü gözetlemek ve desteklemek için haftada en az bir yada iki saatini ayırmak için plan yapmalıdır. Her personelde olduğu gibi çevrimiçi gönüllüler de özellikle yerleşmelerinin başında rehberliğe ve desteğe ihtiyaç duyacaklardır.

Çevrimiçi gönüllüler için uygun görevler belirlendiğinde ve işe alım sürecinden önce kurum çevrimiçi gönüllülük politikaları geliştirmelidir. Bu; gönüllüleri, kurumu ve faaliyetlerden yarar sağlayanları korumak için gereklidir. Politika gönüllülerin nasıl işe alınacağını, yönetileceğini, ve katkılarının nasıl ölçüleceğini içermelidir. Yüz yüze gönüllüler için belirlenmiş adımlar büyük ölçüde izlenirken, çevrimiçi güvenlik ve emniyetle ilgili özel önlemler alınmalıdır:

- Çevrimiçi gönüllülerin gerçek kimliğinin doğrulanması: Bu kişiyle tanıştınız mı? Tanıyan birini biliyor musunuz? (Bkz. Çevrimiçi gönüllülerin işe alınması bölümü)
- Gönüllülerin, kurumun ve yararlanıcıların gizliliği ve güvenliği nasıl sağlanır?
- Çevrimiçi gönüllüleri başarıyla eğitmek ve/veya sorumluluklarıyla uyumlu gerekli niteliklere, becerilere ve bilgiye sahip olduklarından emin olmak nasıl sağlanır?
- Çevrimiçi gönüllülerin faaliyetleri nasıl gözlemlenir ve ihtiyaç duyulan destek (görev raporlama ve bilgi paylaşımı) nasıl sağlanır?

2.1. Çevrimiçi Gönüllülerin İşe Alımı

Uygulanacak en iyi süreç ve yöntemin belirleyeceğinden, işe alım sürecinde çevrimiçi gönüllülerle yüz yüze görüşecek misiniz yoksa yalnızca çevrimiçi mi iletişim kuracağınızı göz önünde bulundurmak önemlidir.

Çevrimiçi gönüllüler yüz yüze görüşmeler ve mülakatlar yoluyla işe alındığında, işe alım süreci büyük ölçüde kuruluşunuzun geleneksel gönüllü işe alım prosedürünü yansıtabilir. Ancak, gönüllüleri çevrimiçi işe alırken diğer faktörlerin de göz önünde bulundurulması önemlidir.

Organizasyonunuzun çevrimiçi gönüllünün ihtiyaç duyulan göreve uygun olduğunu belirledikten sonra işbirliği şartları, görevler ve sorumluluklar üzerinde anlaşmaya varılması gereklidir. Çevrimiçi gönüllülerden, ilerlemelerinin takibi ya da raporlama amacıyla kullanılabilecek basit bir iş planını doldurmaları talep edilebilir. Bu yüz yüze ya telefonla ya da çevrimiçi de yapılabilir. Eğer gönüllü ile yüz yüze görüşme mümkün değil ise Skype, Zoom ya da diğer video konferans uygulaması aracılığıyla görüşme yapılması uygun olacaktır.

Potansiyel gönüllülerden referans istemek ve diğer gönüllüler veya bulundukları ülke veya bölgedeki tanınmış kuruluşlar aracılığıyla çevrimiçi gönüllü adaylarını çapraz başvuru ve belki de sizin adınıza yüz yüze görüşme yapmalarını istemek iyi bir uygulamadır. Bu aynı zamanda, gelecekte olası işbirliği ve destek için veya sorunlar ortaya çıktığında faydalı olabilecek bir bağlantı ağı oluşturur.

Mimari tasarım, ya da çocukların da bulunduğu savunmasız gruplar gibi belirli uzmanlık alanlarının ihtiyaç duyulduğu çevrimiçi gönüllülük durumunda, işe alım süreci gönüllünün kimlik kontrolü, ve yeterlilik ve uzmanlık için kanıt istemeye özel ilgi göstermelidir. Savunmasız grupların korunması önemli olduğu ve çocuklarla faaliyet halinde, yüksek riskli, ya da özel yeterlilik isteyen görevler olması durumunda kurum sabıka sicil kaydı istemelidir. Tüm çevrimiçi gönüllüler için sabıka kaydı kontrolü talep etmek iyi bir uygulamadır, ancak bu, uygun bir risk değerlendirmesine dayalı olarak ve yerel uygulamalar, yani maliyet/fayda analizi ve sertifikayı almak için gereken süre dikkate alınarak kuruluşun takdirine bırakılmalıdır.

Çevrimiçi gönüllü işe alım sürecinde yer alan ek risk faktörleri arasında sahte kimlikler, sahte nitelikler, veri erişim gücünün kötüye kullanılması ve bilgilerin kötüye kullanılması yer almaktadır. Tüm bu potansiyel riskler, hem projeye hem de eylemin yararlananlara zarar verebilir ve ilgili kuruluşu bir bütün olarak olumsuz etkileyebilir. Bu tür sorunları önlemek için, çevrimiçi gönüllülerin seçimi sırasında ortaya çıkabilecek herhangi bir endişe verici faktöre dikkat ederek, kuruluşunuzun güvenli bir işe alım süreci izlediğinden emin olun. Daha önce de belirtildiği gibi, tüm potansiyel adaylar hakkında hızlı bir çevrimiçi arama yapmak, sosyal medya hesaplarını kontrol etmek, akademik veya mesleki referanslarını istemek ve sabıka kayıtları olup olmadığını araştırmak mantıklı olacaktır.

Çevrimiçi olarak sağlanan tüm belgelerin doğrulanabilir ve teyit edilebilir olmasına özen gösterilmelidir.

Aşağıdaki sorular, işe alım sürecinde tartışılmalı ve üzerinde anlaşmaya varılmalıdır, çünkü beklentilerin, iletişim yöntemlerinin ve programın belirlenmesi, başarılı bir çevrimiçi gönüllü yerleştirme için çok önemlidir:

- Hangi sıklıkla ve hangi yollarla gönüllü yöneticisi ve gönüllü iletişime geçecek?
- Gönüllüler gönüllü yöneticisi ile nasıl irtibata geçebilir?
- Çevrimiçi gönüllüler diğerleri ile nasıl iletişim kuracaklar? Hangi iletişim araçlarını kullanacaklar?
- Hangi görevler gönderilecek/iletilecek?
- Gönüllüye hangi plan verilecek?
- Gönüllünün ve kurumun beklentileri nelerdir?

Her gönüllü ile yapılan tüm sözlü anlaşmaları yazın ve bunları alındı ve kabul edildiğini onaylama talebinde paylaşın. Çevrimiçi gönüllüleri kuruluşunuza dahil etmek için standartlar, gönüllülerin işe alımı ve yönetimi ile ilgili temel adımları izlemelidir, ancak ek risk faktörlerini önlemek için daha da kapsamlı olmalıdır.

Çevrimiçi gönüllü yönetimi ve işe alımı hakkında daha fazla bilgi için ek 2'yi inceleyiniz.

2.1.ÇEVİRİMİÇİ GÖNÜLLÜ VE KURUM SORUMLULUĞU İLE YASAL SONUÇLAR

İlgili kuruluşun ulusal yargı yetkisine bağlı olarak, herhangi bir iletişim materyalinde veya çevrimiçi ortamda yer alan, çevrimiçi gönüllü tarafından sağlanan herhangi bir tavsiye, görüş, iletişim veya diğer bilgilerin doğruluğu veya güvenilirliği, gönüllünün söz konusu kuruluşun denetimi altında olması gerçeğine dayalı olarak kuruluşun sorumluluğu haline gelebilir. Olası hatalardan veya yararlanıcıların yanlış tavsiye veya beyanlara güvenmesinden kaynaklanan her türlü zorluk, olay meydana geldiğinde çevrimiçi gönüllü kuruluşun sorumlulukları kapsamında hareket ediyorsa, kuruluşa yüklenebilir. Sonuç olarak, ülkenizde mevcutsa, gönüllü sigortasının çevrimiçi gönüllüler için nasıl kullanılabileceğini önceden kontrol etmek önemlidir. Mümkünse, çevrimiçi gönüllüleri kuruluşun kamu sorumluluk sigortasına dahil etmek uzun vadede faydalı olabilir. Ayrıca, gönüllü sözleşmesine bir sorumluluk maddesi eklemek, kuruluşun finansal ve yasal risklere maruz kalmasını sınırlamak için iyi bir yol olabilir.

III. ÇEVİRİMİÇİ GÜVENLİK

Çevrimiçi güvenlik internet üzerinde depolanan bilgiler ve diğer siber güvenlik hususları gibi teknik problemler anlamına gelir. Bu durum, kampanya yürütmeyi içeren tüm gönüllülük görevleri açısından özellikle önemlidir.

Aşağıda kurumunuzun dijital ortamda güvenli bir şekilde gönüllülük projesi oluşturup yönetmesine yardımcı olabilecek yönergeler yer almaktadır.

3.1. SİBER/ İNTERNET/ BİLGİSAYAR GÜVENLİĞİ: SALDIRILARDAN KORUNMA

Elbette, çevrimiçi gönüllülük ve çevrimiçi gönüllülerin yönetimi, çevrimiçi güvenlik ve siber güvenlikle ilgili sorunları gündeme getirir. İnternet, çevrimiçi gönüllüleri dahil ederek kuruluşunuzun fark yaratmasına yardımcı olabilecek harika bir araçtır. Ancak, çevrimiçi gönüllüleri dahil ederken destek sağlayan birkaç siber güvenlik aracı bulunmaktadır. Çevrimiçi gönüllüleri görevlerine dijital olarak hazırlamak, kuruluşunuzun sorumluluğundadır.

Tartışılması ve üzerinde anlaşmaya varılması gereken bir nokta, kuruluşunuzun çevrimiçi gönüllülük faaliyeti sırasında veya bunun sonucunda ortaya çıkan bilgisayar virüsü, bilgisayar arızası veya dijital sorunlardan sorumlu olup olmayacağıdır.

3.2. VERİ ÇALINMASI

Telif hakkı sorunları dikkate alınmalıdır. Orijinal içerik üretmek özellikle zaman baskısı altında zorlayıcı olsa da gönüllerinizin intihal ve medya içeri çalmanın kurumunuza sorun yaratabileceğinin farkında olmaları büyük önem taşır. İnternet üzerinde herkes tarafından ulaşılabilen sayısız stok görsel arşivleri bulunmaktadır. Üstelik telif haklarını ihlal etmeden orijinal içerik üretebilmeniz için bir çok kullanışlı internet sitesi bulunmaktadır. Telif hakkı yasasının bilinmesi ve bu yasaya uyulması, uygun olduğu durumlarda gönüllü sözleşmesinin bir parçası olmalıdır. Gönüllü tarafından geliştirilen materyallerin telif hakkının kime ait olduğu, yani kuruluşa mı yoksa gönüllüye mi ait olduğu konusunda da bir anlaşma olmalıdır.

GDPR yönetmeliği, kuruluş ve çevrimiçi gönüllüler tarafından uyulması gereken en önemli veri yönetmeliklerinden biridir. GDPR, Avrupa Birliği (AB) ve Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) vatandaşlarının verilerini ve gizliliğini korumayı amaçlayan Avrupa Birliği (AB) mevzuatı olan Genel Veri Koruma Yönetmeliği (AB) 2016/679 (GDPR) anlamına gelir. AB vatandaşlarına kişisel bilgileri üzerinde kontrol hakkı verir. Bu nedenle, bir gönüllünün AB içinde ikamet eden kişilerin kişisel verilerini topladığı, düzenlediği, güncellediği veya bu verilerle çalıştığı her türlü faaliyet GDPR ile uyumlu olmalıdır. Kuruluşunuz (umarız) halihazırda GDPR prosedürlerini uyguladığından, gönüllünün kuruluşunuzun GDPR Uyum Yönergelerine uyduğundan emin olmak dışında ek bir adım atmanız gerekmez. Eğitim sırasında bu konunun önemini vurgulamak ve gönüllüler için stajları sırasında takip edebilecekleri bir GDPR kontrol listesi hazırlamak tavsiye edilir.

3.3. ŞİFRELER

Çoğu yerleştirme çevrimiçi gönüllünün dahili işletim sistemlerine erişimini gerektirmez. Hatta, söz konusu görev için özel olarak paylaşılan bir Google Dokümanlar sitesi kurarak, onların buna ihtiyaç duymayacakları şekilde bir yerleştirme tasarlayabilirsiniz. Eğer gönüllüler dahili işletim sistemine erişime ihtiyaç duyarlarsa, onlara şifre kullanımı ile ilgili bilgi içeren ek bir ICT (Bilgi ve iletişim teknolojileri) Kabul Edilebilir Kullanım Politikası belgesi imzalatılması tavsiye edilir.

Şifreler çevrimiçi gönüllülerle çalışmadan önce göz önünde bulundurulması gereken önemli bir güvenlik tedbiridir. Öncelikle çevrimiçi platformları, iletişim kanallarını ya da veritabanlarını çevrimiçi gönüllülerle paylaşmak göz korkutucu olabilir. Ancak, aşağıdaki ipuçlarını takip ederek bu adımı kolay ve güvenilir hale getirebilirsiniz. İlk olarak kullanılan şifrelerin güvenli olduğundan emin olmalısınız. Güvenli ve güçlü bir şifre listesi oluşturun. Güvenli şifreleri tahmin etmesi zordur! Kurumunuz ve çevrimiçi gönüllüleriniz için güvenli şifreler oluştururken aşağıdakileri aklınızda bulundurun:

- Kurum, proje, gönüllü adı ya da tarih, adres gibi kişisel verileri kullanmayın.
- Büyük, küçük harf ve özel karakterlerden oluşan bir kombinasyon kullanın.
- Belirli aralıklarla şifreyi değiştirin.

Gönüllünüzün şifreyi özellikle birden fazla kişinin erişiminin bulunduğu laptop/bilgisayarlara tarayıcılarda şifre hatırlama özellikleriyle kaydetmediğinden emin olun. Bu kimlik hırsızlığı ya da veri kaybından internet sitesi ve sosyal medya kanalları gibi birçok probleme yol açar.

Not: Şifre korumalı herhangi bir platform veya aracın kullanımı, her zaman bir anlaşma imzalamış ve belirli bilgilere veya siteye erişim izni ve şifreleri verilmiş çevrimiçi gönüllülerle sınırlı olmalıdır. Davranış kuralları/gönüllü sözleşmesinde, her gönüllünün kendisine verilen giriş ve erişim bilgilerinin ve kuruluş için oluşturduğu şifrenin gizliliğini korumakla yükümlü olduğu vurgulanmalıdır. Gönüllüler, kayıt bilgilerinin veya şifrelerinin yetkisiz kullanımını derhal kuruluşa bildirmelidir.

IV. İNTERNET GÜVENLİĞİ

İnternet güvenliği internet üzerinden güvenli bir ortam yaratılması, gönüllüleri güçlendirme ve onları siber şiddetten korumakla alakalı iken aynı zamanda onları çevrimiçi gönüllülükleri sırasında onlarla iletişime geçebilecek kişilerden de korumakla ilgilidir.

Çevrimiçi iletişim, özellikle yazılı iletişimin yüz yüze iletişimle aynı olmadığı iyi bilinmektedir³. Bu nedenle, sözlü tartışma ve iletişimde gerekenden daha fazla özen gösterilmeli ve potansiyel olarak zararlı olabilecek kelime ve ifadelerin seçilmesinden kaçınılmalıdır. Ayrıca, çevrimiçi gönüllülerin, gönüllü olarak çalıştıkları kuruluş veya girişimin itibarını koruyacak ve geliştirecek şekilde sorumlu davranmaları gerektiği açıktır. Eğitim sürecinde kuruluşun gönüllüye 'netiquette' (internet etiketi)⁴ kuralları ve yönergelerini tanıtmaları önerilir.

³ Roger L. Cayer and Renee K. Sacks, 'Oral and Written Discourse of Basic Writers: Similarities and Differences', *Research in the Teaching of English*, vol. 13, no. 2, 1979, pp.

⁴ 121-128. Jayne Cravens, Susan J. Ellis, *The Last Virtual Volunteering Guidebook: Fully Integrating Online Service into Volunteer Involvement*, chapter 11, p.62.

4.1. ÇEVİRİMİÇİ TANIMLAMA

Çevrimiçi bir kişiyi **tanımlama** ve doğrulamak zordur. Bazı durumlarda, özellikle kullanıcıların anonim etkileşime izin veren ve bunu gerektiren forumlarda, örneğin özel sorunları olan ve bunları gizli ve mahrem tutmak isteyen kişilere yönelik forumlarda, bu durum istenmemekte veya gerekli görülmemektedir. Örneğin, yeme bozukluğu olan kişiler için yardım forumları.

Kuruluşun, çevrimiçi platformları kullanan ve yardım, destek veya tavsiye isteyen kişilerin kim olduğunu bilmesi gerekmesede, gönüllülerin kimliklerinin açıkça belirlenmesi ve gerekli sertifika veya niteliklere sahip olduklarını kanıtlayabilmeleri önemlidir.

Gizlilik, çevrimiçi gönüllü olarak gerçekleştirilen her türlü faaliyette çok önemlidir. Özellikle, danışma forumları, yardım hatları vb. işleten çevrimiçi gönüllüler, gönüllülük sözleşmesi sona erdikten sonra bile kişisel ve özel bilgilerin gizliliğine saygı göstermeli ve bunu korumalıdır. Hiçbir zaman, izinsiz olarak, doğrudan veya dolaylı olarak, herhangi bir kişiye veya ortama, yararlanıcıların veya diğer gönüllülerin kişisel bilgilerini veya kuruluşun iç işlerini ifşa etmemelidirler.

4.2. OLUMSUZ YA DA UYGUNSUZ DAVRANIŞ VE SİBER ZORBALIK

Çevrimiçi gönüllüler, siber zorbalık, siber taciz, siber takip, nefret söylemi ve trolleme gibi farklı türde çevrimiçi istismara maruz kalabilirler. Böyle durumlarda çevrimiçi gönüllülerinin nasıl davranacağını hatırlamaları için eğitmek iyi bir uygulama olacaktır. Çevrimiçi gönüllülerinize olumsuz davranışlara ve siber zorbalığa nasıl tepki verecekleri konusunda beceri ve bilgi kazandırmak, yalnızca çevrimiçi gönüllülerinizi korumakla kalmaz, aynı zamanda tüm internet kullanıcılarının güvenliğini sağlamaya yardımcı olur ve çevrimiçi insan haklarının korunmasına katkıda bulunur.

Çevrimiçi gönüllülerinizin, herhangi bir sorun veya zorluk durumunda kuruluşunuzun onlara yardım etmek için hazır olduğunu bilmeleri önemlidir. Ancak, kuruluşunuzun yetkililere kötüye kullanımı bildirebilmesi ve kötüye kullanılan içeriğin kaldırılmasını hızlandırabilmesi için, ekran görüntüleri ve diğer sorun kanıtları gibi kanıtları toplamaları çok önemlidir.

Siber zorbaların eylemleri çoğu zaman web sitesinin hizmet şartlarını ihlal eder. Örneğin, sosyal medya platformlarının kendi bildirim prosedürleri vardır, bu nedenle bu web sitelerini kullanıyor olabilecek çevrimiçi gönüllülerinizin, çevrimiçi istismar ve tacizi bildirmek için atmaları gereken adımları ve mekanizmaları bildiğinden emin olun. Kuruluşunuz ayrıca siber zorbaları engelleyerek başka vakaların yaşanmasını önleyebilir.

Güvenli tarafta olmak için, zarar verme tehditlerini ve uygunsuz cinsel mesajları polise veya diğer yetkililere bildirmek önemlidir, çünkü bu tür vakalar genellikle yasal olarak kovuşturulur.

Birçok Avrupa ülkesi, siber zorbalık ve çevrimiçi nefret söylemi mağdurları için kendi ulusal bildirim sistemlerini ve destek ağlarını kurmuştur. Örneğin: Avrupa Konseyi Gençlik Birimi, Nefret Söylemine Hayır Kampanyası web sitesinde, birçok ülke için ulusal bildirim prosedürlerinin ayrıntılı bir dökümünü bulabilirsiniz⁵.

Ne yazık ki, siber zorbalık ve çevrimiçi nefret söylemiyle başa çıkmanın tek, evrensel ve somut bir yolu yoktur. Ancak, kuruluşunuz bu tür durumlarla başa çıkmak için gerekli önlem ve prosedürlerin yürürlükte olmasını ve çevrimiçi gönüllülerin bunların farkında olmasını sağlamalıdır. Bu önlem ve prosedürler ayrıca düzenli olarak gözden geçirilmeli ve gerektiğinde güncellenmelidir.

⁵ No Hate Speech Youth Campaign [https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/reporting-to-national-bodies#{%2237118627%22:\[8\]}](https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/reporting-to-national-bodies#{%2237118627%22:[8]})

V. SONUÇ

Çevrimiçi gönüllüler, herhangi bir kuruluş veya girişim için büyük bir değer olabilir ve bu yönergeleri takip etmek, başarılı bir katılımın sağlanmasına katkıda bulunabilir. Daha fazla ipucu ve faydalı bilgi için şu adreslere bakabilirsiniz:

- Jayne Cravens and James Stewart: Internet-mediated volunteering in the EU. Its history, prevalence, and approaches and how it relates to employability and social inclusion (2014)
- J. Cravens and S.J. Ellis: The Last Virtual Volunteering Guidebook: Fully Integrating Online Service into Volunteer Involvement, (2014).
- E-volunteering Handbook: A Practical Guide For Individuals, Institutions And Organizations Who Want To Use New Technologies And Tap Into Virtual Communities To Make A Difference (ISBN 978-83-933936-5-7)

VI. EKLER

EK 1: ÇEVİRİMİÇİ GÖNÜLLÜLÜK TARİHİ

Son yıllarda, çevrimiçi gönüllülük çok rağbet gören bir hizmet haline gelmiştir. Web siteleri ve kuruluşlar, çeviri işlerinden web sitesi geliştirmeye ve çevrimiçi danışmanlığa kadar çeşitli projeler için kısa ve uzun vadeli gönüllülük pozisyonları sunmakta ve tanıtmaktadır. Bu fırsatların son beş ila on yılda dijital teknolojinin hızlı gelişimi sonucu ortaya çıktığını düşünebilirsiniz, ancak durum böyle değildir.

Ellis ve Cravens (2000), ilk çevrimiçi gönüllülük projesinin 1971 yılında, Project Gutenberg'in Charles Dickens, Mark Twain ve Jane Austen gibi yazarların ünlü eserlerini dijitalleştirmek için yola çıkmasıyla başladığını belirtmektedir⁶. Bu eserler, dünyanın dört bir yanındaki çevrimiçi gönüllüler tarafından yazıya dökülmüş ve düzeltilmiştir. İnternet giderek daha erişilebilir hale geldikçe, yeni çevrimiçi girişimler ortaya çıkmıştır.

Ellis ve Cravens, Amerika merkezli kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan Impact Online'ın 1995 yılında çevrimiçi gönüllülüğü teşvik ettiğini belirtmektedir. Bu kuruluş, çevrimiçi gönüllülük pozisyonlarına talep olmasına rağmen, çevrimiçi gönüllülerle çalışmaya istekli yeterli sayıda kuruluş bulunmadığını fark eden ilk kuruluşlardan biriydi. Bu sorunu aşmak için Impact Online, 1996 yılında sanal gönüllülüğü araştırmayı ve kuruluşlar arasında tanıtmayı amaçlayan Sanal Gönüllülük projesini başlattı. Bu girişim daha sonra VolunteerMatch adlı bir gönüllü eşleştirme platformuna dönüştürüldü⁷.

⁶ S.J. Ellis and J. Cravens, 'Virtual Volunteering Guidebook: How to Apply the Principles of Real-World Volunteer Management to Online Service', (2000).

⁷ S.J. Ellis and J. Cravens, 'The LAST Virtual Volunteering Guidebook', (2013).

İnternetin giderek daha erişilebilir hale gelmesiyle, insanların katılabileceği internet aracılı gönüllü girişimlerin sayısı arttı. 20. yüzyılın sonunda, Sanal Gönüllülük projesi dünya çapında çevrimiçi gönüllülük fırsatları sunan yaklaşık 100 kuruluş kaydetti. Avrupa'da sadece beş çevrimiçi gönüllülük web sitesi kaydedilmiş olsa da, aslında çevrimiçi olarak görev ve sorumlulukları yerine getiren daha fazla gönüllü olduğu muhtemel görünüyor⁸.

Çevrimiçi gönüllülük fırsatlarını bir araya getiren platformların belki de en tanınmış örneği olan Birleşmiş Milletler Gönüllüleri çevrimiçi gönüllülük web sitesi, neredeyse 20 yıldır hizmet vermektedir. İlk olarak 2000 yılında, BM Gönüllüleri programı ile ortaklaşa yürütülen bir BM Kalkınma Programı girişimi olan NetAid olarak başlatılan site, BM'ye bağlı girişim ve projelerin geliştirmekte olan ülkelerdeki faaliyetler için çevrimiçi gönüllüler bulup onlarla işbirliği yapmalarına olanak tanıyan bir platform sağladı. 2004 yılında proje, artık tamamen BM Gönüllüleri programı tarafından yönetilen onlinevolunteering.org olarak yeniden başlatıldı⁹.

⁸ Ibid. (Cravens and Ellis, 2013, Introduction, fifth paragraph), and <http://web.archive.org/web/20001214092700/http://www.serviceleader.org/vv/orgs/outside.html> (accessed 20 July 2019).

⁹ Jayne Cravens and James Stewart: *Internet-mediated volunteering in the EU. Its history, prevalence, and approaches and how it relates to employability and social inclusion* (2014), p.17.

Bir başka tanınmış, ancak biraz farklı bir çevrimiçi gönüllü girişimi, UNESCO İsviçre'nin desteğiyle 2005 yılında başlatılan Siber Gönüllüler programıdır. Bu girişim, bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) alanında mesleki veya akademik deneyim ve becerilere sahip çevrimiçi gönüllüleri, gelişmekte olan topluluklara yardım etmeye adanmış projeleri ve kuruluşları desteklemek için bir araya getirir¹⁰.

AB'nin Avrupa Gençlik Portalı, çevrimiçi gönüllülüğe bir sayfa ayırarak, bunu özellikle engelli olan, karmaşık programları olan veya yüz yüze gönüllülük faaliyetlerine katılmalarını engelleyebilecek diğer zorluklar yaşayan kişiler için bir fırsat olarak tanımlamaktadır.

Görüldüğü gibi, çevrimiçi gönüllülük yeni bir oluşumdan ziyade, AB tarafından finanse edilen programlar tarafından da teşvik edilen ve kolaylaştırılan bir faaliyettir. Bununla birlikte, bu tür gönüllülerin yönetimi için kapsamlı kılavuzlar hala eksiktir. Gönüllülerin katılımına ilişkin bazı adımlar, geleneksel gönüllü işe alım ve yönetim uygulamalarına benzerdir, ancak bu uygulamanın hem güvenli hem de başarılı olması için kimlik, güvenlik, güvenilirlik ve izleme gibi konularda ele alınması gereken bazı hususlar vardır ve bu kılavuzda tüm bu hususlar ele alınmaktadır.

¹⁰ <http://www.icvolunteers.org/index.php?what=vol&id=111> (accessed 6 August 2019).

EK 2: ÇEVİRİMİÇİ GÖNÜLLÜLERİ İŞE ALMAK VE YÖNETMEK İÇİN FAYDALI TASLAK BELGELER.

ÇEVİRİMİÇİ GÖNÜLLÜ SÖZLEŞMESİ TASLAK İÇERİĞİ

Bu çevrimiçi gönüllü sözleşmesi, aşağıdaki taraflar arasında imzalanmıştır

.....(kurum), bundan böyle 'Kurum' olarak anılacaktır ve.....(gönüllü), bundan sonra çevrimiçi gönüllü olarak anılacaktır, xx/xx/xxxx tarihinde, aşağıdaki şekilde: Kurum, aşağıdaki hizmetlerin yerine getirilmesini
.....bu hizmetleri yerine getirmeyi kabul eden çevrimiçi gönüllüye devreder. Bu sözleşme tarihinden.....tarihine kadar geçerlidir. Çevrimiçi gönüllü, aşağıdaki günlerde saat gönüllü olarak çalışmayı kabul eder:

.....Görevlendirme süresince çevrimiçi gönüllü, görevini yerine getirecek vetarafından denetlenecektir.

Yukarıda belirtilen hizmetler, çevrimiçi gönüllü tarafından seçilen herhangi bir yerden güvenli bir internet bağlantısı kullanılarak gerçekleştirilecektir. Ayrıca, çevrimiçi gönüllü aşağıdakileri kabul eder:

- Ekli gönüllü görev tanımında belirtilen görevi yerine getirmek.
- Görevi elinden gelenin en iyisiyle yerine getirmek.
- Kurumun politika ve prosedürlerine uymak.
- Zaman ve görev yükümlülüklerini yerine getirmek ve müsait olmadığında yeterli süre öncesinde bildirimde bulunmak.
- Kurumun amaç ve hedeflerine uygun şekilde hareket etmek ve kurumun çalışmalarını geliştirmek.

Kurum aşağıdakileri kabul eder:

- Gönüllünün rolünün tanımında belirtilen beklentileri karşılamak için yeterli bilgi ve eğitim sağlamak.
- haftalık deneme süresi tanınması.
- Çevrimiçi gönüllüden beklenenleri açıklamak ve istenen sonuçları elde etmesine yardımcı olmak için destek ve teşvik sağlamak.
- Çevrimiçi gönüllüye, kendisine düzenli destek ve denetim toplantıları sağlayacak ve “başvurulacak kişi” olarak görev yapacak, adı belirtilen bir danışman atamak.
- Çevrimiçi gönüllüye her zaman saygı ve nezaketle davranmak.
- Tüm gönüllülerden gelen yorum ve geri bildirimlere açık olmak.
- Çevrimiçi gönüllüleri, kurumun hedeflerine ulaşmada önemli bir kaynak olarak değerlendirmek ve tanımak.

Kurum ve çevrimiçi gönüllü, hizmetlerin yerine getirilmesi sırasında ortaya çıkabilecek her türlü sorunu karşı tarafa bildirmeyi kabul eder. Kurum, bu tür sorunları önlemek amacıyla çevrimiçi gönüllüye çevrimiçi güvenlik ve emniyet konusunda destek ve eğitim sağlamayı kabul eder.

Bu Sözleşme adet kopya halinde düzenlenmiş olup, sözleşme taraflarının her biri adet kopya almıştır.

Bu Çevrimiçi Gönüllü Anlaşması sadece şeref esasına dayalıdır ve çevrimiçi gönüllü ile kuruluş arasında yasal olarak bağlayıcı bir sözleşme niteliği taşımamaktadır. Her iki tarafın da takdirine bağlı olarak herhangi bir zamanda iptal edilebilir.

Kabul eden:

Kuruluşun imzası Tarih

Çevrimiçi Gönüllünün imzası Tarih

DAVRANIŞ KURALLARI TASLAK İÇERİĞİ

Çevrimiçi gönüllü aşağıdakileri kabul eder:

- tüzükte ifade edildiği şekilde değer ve ilkelerine saygı duymak, bunlara bağlı kalmak ve bunları savunmak;
- 'da temas kurdukları tüm kişilerle düşünceli ve saygılı bir şekilde çalışmaya gayret etmek;
- çeşitliliği, farklı rolleri ve sınırları saygı gösterin ve kırııcı davranışlardan kaçının;
- görevlerin, hizmetlerin ve faaliyetlerin yerine getirilmesinde mükemmelliği hedeflemek;
- 'nın amaç ve misyonunu desteklemek, bu misyonu ilerletmek için her türlü beceri ve bilgiyi kullanmak ve uygun durumlarda uzman tavsiyesi almak;
- kurumsal ve bireysel gizliliğe saygı gösterir. Çevrimiçi gönüllü, 'da gönüllü olarak çalışırken maruz kaldığı tüm özel bilgilerin gizliliğini korumakla sorumludur;
- staj süresince kendisi tarafından geliştirilen veya edinilen tüm materyaller üzerindeki mülkiyet haklarından feragat eder. Ev sahibi kuruluş, bu düşünsel çıktıların mülkiyet ve telif haklarını elinde tutar;
- ICT (bilgi ve iletişim teknolojileri) Kabul Edilebilir Kullanım Politikası belgesinde belirtilen prosedürleri izleyin ve belgeyi imzalayın.

Davranış Kuralları Sözleşmesi

Aşağıda imzası bulunan 'da

çevrimiçi gönüllü olarak, bu koşulları okudum ve

Davranış Kurallarına uymayı kabul ediyorum.

Tarih

Tarafların imzaları.

EK 3: KULLANIŞLI WEB SİTELERİ VE KAYNAKLAR

İşe alım süreci ve seçilen gönüllülerle düzenli iletişim kurmak için iletişim araçları:

- Skype
- Google Meet
- Zoom
- Slack

Telif Hakkı:

- Pexels, Stock Footage For Free ve Pixabay stok fotoğraf ve videolar için
- Flaticon & Freepik ücretsiz kullanılabilen simgeler ve görseller için

Çevrimiçi Güvenlik için Araçlar ve Web Siteleri:

- HeartMob: <https://iheartmob.org/> çevrimiçi tacize maruz kalanlara gerçek hayatta destek
- Crash Override Network: <http://www.crashoverridenetwork.com/> çevrimiçi tacize maruz kalanlar için yardım hattı ve kaynak merkezi
- Block Together: <https://twitter.com/blocktogether> Sosyal medyada tek bir tıklama ile çok sayıda trol, tacizci vb. engellemeye yardımcı olan araç.
- Do it yourself online safety guide (Chayn): <https://chayn.co/safety/>
- HackBlossom'un Feminist Siber Güvenlik için DIY Kılavuzu, gönüllülerin ve kuruluşun ihtiyaçlarına göre uyarlanabilir:

Co-funded by
the European Union

**EUROPEAN
SOLIDARITY
CORPS**

© NOVEMBER 2019 CEV
CENTRE FOR EUROPEAN VOLUNTEERING
AVENUE DES ARTS 7/8, 1210 BRUSSELS
www.cev.be

This publication is supported by the European Commission in the framework of the Europe for Citizens Programme. Sole responsibility for the publication lies with CEV.

